

Іванъ Семанюкъ.

Семанюкъ Іванъ (псевдоними—Марко Черемшна, Василь Заренко), синъ селянина, побачивъ світъ р. 1874 въ сели Кобакахъ надъ Черемошемъ, на Буковыни; початкову освіту здобувавъ у сильській школі въ рідному сели, потімъ до 13 року пастушивъ. Коли Семанюкови минуло 13 роківъ його виддали до гімназії въ Коломыї; зъ р. 1896 вчиться у Віденському університеті. Писати почавъ Семанюкъ ще въ гімназії; перше оповідання його „Керманычъ“ надруковано р. 1896 въ „Буковыни“; інши творы, свої Семанюкъ мистивъ у „Дзвинку“, „Зори“, „Громадському Голоси“, „Л.-Н. Вистныку“ та іншихъ галychцькихъ и буковинськихъ виданняхъ. Р. 1901 товариство „Молода Україна“ въ Чернівцяхъ видало збирникъ оповідань Семанюка підъ заголовкомъ „Карбы“.

Святий Миколай у гарти *).

— * —

— с-с-стъ! уже йде!

— Куды?

— До насъ!

— Дье?**)

*) У гарти—въ росправи, підъ арештомъ.

**) Дье—скорочене—дъедю, дъыду=батько.

— Пс-с-стъ! Он-де вже на Прыймаковимъ перелази. Васы[!] скочъше на пидъ *).

— Чого?

— Накрый термиттамъ одежыну, прывалы каминемъ дошку!

— Вже прывалывъ.

— То скынь кожушыну, бо возьме...

— Ни, я втечу.

— Неня сховала опынку?

— Сховала?

— А яма якъ?

— Попеломъ прытрусывъ—не заздрить...

— Дье!

— Що?

— Дайте ще свій капелюхъ мени.

— На, тикий!

За ворынямъ **) показалась фигурка вся въ черному вбранни, а на голови шапка зъ черно-жовтою мотузкою на долишнихъ краяхъ и зъ кругленъкымъ кгудзыкомъ на-переди. Кгудзыкъ выходить по-надъ ривне дно шапки. Пидъ ливою пахвою подовгаста книга, въ правій руци букъ. За фигуркою йдуть два чоловики. Одынъ несе добру в'язку мужыцького плаття та одежи, другий голиручъ.

— Дома Курыло Сивчукъ?

Тыша...

— Курыло Сивчукъ дома?—голоснійше крыкнула фигурка.

— Чому бы не дома, проще ласки божой та й панськои,— озвався зъ нызенькои, майже безвиконнои хаты хрыплывый, прыдущеный голосъ. Слідомъ за тымъ скрыпнулы чорни, закурени двери й выпустылы на дверь чоловика середнього росту. Його худе, поморщене лыце, кучма нерозчесаного волосся, сухоребри груды, що ихъ не обіймає собою темна, латана сорочка, вытерти, червонясти холошни й худокости, боси ноги говорылы самы за нього, що винъ ie. Винъ не потребувавъ представляться На його станъ зложылъся вики нужды й вып'ятнувалы на ньому грубымы буквамы—мужыкъ.

*) На пидъ—на горыще.

**) Ворыня—огорожа.

— Я дома, проше ласки божои та й...—повторявъ Курыло Сивчукъ, схыляючыся внызъ.

— Чому не видзываешься, якъ тебе клычуть?—сердыто спытала фігурка.

— Та якъ же ни? Я дома проше ласки...

— Будемо тебе забираты за податокъ.

— Шо жъ діяты, проше ясного пана та й здыкуторя.

— Худобу маешъ?

— Маржынки дастъ Бигъ, проше пана! Вже давно не кушалы-смы скоромы.

— Шо жъ маешъ рухомого?

— Хоромы!?) Эй де! Хоромивъ нема, проше пана, штыри голи стини та й по всьому. Бидно ся діе, пышный та годный та чесный панчыку!

— Брешешъ!... Прысяжный, ходимъ до середыны!

— Або жъ я спыраю ласкавого пана?

Панъ экзекуторъ штовхнувъ пальцею въ двери, що до половыны вже булы видчынени. Двери заскрыпилы й видхылыльсь ажъ до самой стини. Экзекуторъ зигнуўся и переступывъ поригъ, за нымъ увийшовъ прысяжный, а по-заду Сивчукъ. Другий прысяжный лышыўся изъ своею в'язкою на двори й прылагоджуваў посторонкы на новый пакунокъ.

— Де жъ твои ричи?—пытаў невдоволеный экзекуторъ.

— Бидно ся діе, ясный та добрый панчыку, штыри стини та й... Самы здорови выдите, Богъ бы вамъ давъ панування!

— Я ничего не выджу.

— Га! ничого жъ бо й выдиты панськимъ счамъ: бида та й клопитъ!

— То твоя жона?

— То, проше ласки пана, жинка.

Курылыха Сивчучка, що доси стояла неповорушно въ чорній сорочци безъ опынки, поступыла одынъ ступинъ блыжче идъ чоловикови й заглянула на-скись экзекуторови въ очи.

— Ничого нема, файный та добрый панчыку, безъ опыночки ходжу.

— Такы нема ничего, хочъ гынь,—додавъ Сивчукъ.

— Де жъ вы спыте?

*)Хоромы—сини

— Шануючи чесну голову панську та й святи образы та й насъ хрещеныхъ, мы спымо на земли, а диты на лавыци.

— На чимъ спыте?

— Такы на земли.

— А подушки де?

— Га! Подушокъ дасть Бигъ, на кулаци спымо.

— Брешешъ.

— Те, що очи видять, то йе; я не заважаю шукаты.

Экзекуторъ пройшовъ скорымъ ходомъ по хати и стукнувъ палыцею въ одынъ, другий и третій кутокъ. Винъ бачывъ, що йому нема що звидсы взяты: пидъ переднью стиною довша дошка на трохъ стовпцяхъ—то лавыця; пидъ прымежнью стиною коротша дошка на двохъ стовпцяхъ—то „стиль“; на середыни хаты яма на ватру*), прысыпана попеломъ—то пичъ. Бачывъ се добре, але зъ прывычки „шукавъ“. По хвылынци зупынывъ винъ свій поглядъ на стини, що пидъ нею стоявъ „стиль“. Тамъ высивъ образъ. Тло його чорне, закулене, тильки темно-жовтовати пасмужки нагадували лыце, голову и яснисть надъ головою якогось святого. Одни лышень рямы, що видко выйшли з-пидъ майстерського гуцульського долота, додавали йому повагы и прыманювали око. Сивчукъ уздривъ, що „панъ“ вдывлюється въ образъ, и почухався въ голову.

— То якисъ кáвалъ балвáна,—пробуркотивъ самъ до себе экзекуторъ.

— Ни, проше пана, то не Палагна, то святий Миколай.

— Але рямы ладни.

— То ще мій прадидъ ихъ ризьбывъ.

— Звидки ты маешъ той образъ?

— То такы, проше пана, зъ діда-прадида.

— Прысяжный! Здійми той образъ!

— Та якъ же се, панчыку? Спадайте на раны божи, лышить святого,—просывъ Курило.

— Спадайте на раны божи, пышный та файній пане здекуторю, комисарыку нашъ любый!—голосыла Курлыха.

Прысяжный не ждавъ, знявъ хутко образъ и вынисъ на дзири. Тильки порохъ закурывся и павутиннямъ обведеній простокутныкъ лышывся на тому мисци, де стоявъ образъ.

*.) Вітра—огнище.

— Та якъ же безъ^{*}образа въ хати, проще ясного пана?—падъ-
кався Курыло.

— Не осоружте намъ хату, комисарю чесный, — заводыла
Курылыха.

— Шк бда гада́ння! Ще й хата пиде на лицитацію, якъ не за-
платышъ податку; я права не скасую,—грымнувъ панъ экзекуторъ
и вышовъ на дверь.

— Прысяжни! До Грыця Сaina!

Пишлы...

На двори вже добре вечерило, колы Курылыха Сивчучка зъ
маленькою доњкою Аннычкою роскопувала середъ хаты яму й
выдобувала зъ неи „начиння“: два глыняни горшки, п'ять де-
рев'яныхъ ложокъ, стильки жъ червонястыхъ мысочокъ и куле-
шыныкъ. Юрко видвалывъ каминъ зъ прыгнылои дошкы на даху
и вытягавъ изъ поду одежыну та подававъ Васылькови й Пет-
рыкови, що бигцемъ заносылы іи въ хату.

— Вже все, Васыльку?—пытаў батько сынка, которому пода-
вавъ постолы зъ онучамы.

— Все, дъедыку! вашъ сардакъ та й сорочка, ненынъ киптаръ,
опынка та й сорочка, наши кожушынки та й сорочекки, обыди
веритци,*) вузлыкъ муки, бербенышка зъ огиркамы, Аннычына
хустка та й ваши, ади, постолы.

— Йды жъ прынесы воды на кулешу, а я врубаю дровъ зъ
Петрыкомъ.

— Добре, дъедыку!

Тоди, якъ багачъ Прыймакъ выдойивъ своихъ шисть овецъ
и нисъ въ дійныци скоромъ до хаты, сидилы його сусиды Сив-
чукы за столомъ та й дойидалы гарячу кулешу и мысочку огир-
кивъ, а середъ хаты дотливало въ ями вугля.

— Нене, я пиду спаты, прокажить „оченашъ“,—просыла малоз
Аннычка, що найившысь дримала пры столи.

— Вклякны, сынку, та й склады ручкы.

Аннычка клякнула, зложыла ручкы й пиднесла свси оченята
до-горы въ те саме мисце, де стоявъ доси образъ. Тамъ була гс-
ла стина. Вона повела оченятамы по всихъ стинахъ, а обреза

*) Верета—рядно.

не знайшла. Допытливымъ поглядомъ дывылась вона нени въ очи, а потимъ проговорыла жалисно:

— Ненько! Де святый Мыколай?

Васылько й Петрыкъ глянулы на стину й соби заголосылы:

— Дъедыку, ненько! де святый Мыколай?

Важко вчынылося Юркови; винъ споглядавъ на жинку, а жинка споглядала мовчки на нього. Зитхнулы тяжко и видповили дитямъ обое разомъ:

— Святый Мыколай у гарти!

— Взявъ здекуторъ?

— А якъ же, небожата—Святый Мыколай у гарти!...

